

HIZKUNTZEN ITUNAK FRANTZIAKO KONSTITUZIOA URRATZEN DUELA ERABAKI DU KONTSEILU KONSTITUZIONALAK

Eurokarta baztertu dute berdintasunaren eta Frantziaren zatiezintasunaren izenean

■ Frantziak izenpetutako 39 artikulua onargarriak badira ere, itunaren sarrera izenpetzea onartezintzat jotzen du egitura juridiko gorenak

■ Hizkuntza gutxituen aldeko parlamentario taldeak Konstituzioko bigarren artikulua aldatzea galdeginen dio Jospini

■ Jacques Chirac Frantziako lehendakariak galdetu zion Kontseiluari Eurokarta konstituzionala denetz

Lutxi Fourcade / Baiona

JACQUES CHIRAC Frantziako lehendakariak eskaturik, Kontseilu Konstituzionalak ikerketak egin ditu aztertzeko Hizkuntza Gutxituen aldeko Europako Ituna bateragarria denetz Frantziako Konstituzioarekin. Yves Guenak kudeaturik, Georges Abadie, Michel Ameller, Jean-Claude Colliard, Alain Lancelot, Noëlle Lenoir, Pierre Mazeaud eta Simone Veil bildu dira dosierra lantzeko, eta afera trenkatu dute ekainaren 15ean.

Hiru orrialdeko dokumentu baten bidez, Kontseiluak jakinarazi zuen Frantziak izenpetu dituen 39 artikuluk ez dutela arazorik pausatzen. Are gehiago: «hizkuntza gutxituen alde abiatutako ekimenak zentzu beretik doaz», azpimarratu zuen Kontseiluak.

Alta bada, sarrerako hainbat neurri onartezinak direla gaineratu zuen. Bere aburuz, eremu urriko mintzairen hiztunei eremu pribatuan zein publikoan eskubideak aitortzeak «legearen aurrean biztanleen berdintasun printzipioa zangopilatzen du». Bestalde, Kontseilu Konstituzionalak ez ditu onartzen hiztunen taldeek izan ditzaketen eskubideak, «Errepublikaren banaketa zatiezintasunaren izenean». Sarrera hori onartuz, «Frantziak lehen zangoa pausatuko du Komunitarismoan». Ondorioz, egitura juridikoaren arabera Frantziak Konstituzioa aldatu beharko du Eurokarta berretsi baino lehen.

Eurokartaren ezarpena zalantzan

Kontseilu Konstituzionalaren erabakiak berriro zalantzan jartzen du Eurokarta aplikatu ahal izatea Frantziako Estatuan. Izan, duda-muda franko izan ondoren, Fran-

LAURENT REBOURS / AP

Jacques Chiracek egin zion galdera Kontseilu Konstituzionalari. Clintonen bisita izan zuen atzo Parisen.

tziak onartu zuen itunaren 39 artikulua izenpetzea joan den maiatzaren 7an. Pierre Moscovici Europako Aferetako ministroak sinatu zuen dokumentua, Budapestean,

deklarazio luzea irakurri ondoren. Alabaina, onartutako neurriak aplikatu baino lehen, Frantziako Asanblada Nazionalak eta Senatuak ituna berretsi behar zuten, lege

berezia bozkatzuz. Kontseilu Konstituzionalaren erabakiak bertan behera utziko du abiatutako prozesua, eta beste aterabide bat beharko du Gobernuak.

Pery ministroak erabakia deitoratu du

Lionel Jospin lehen ministroak ez zuen erreakziorik zabaldu atzo, eta Nicole Pery Baionako ministro sozialistak deitoratu zuen erabakia. «Gobernuak zehazki ikertuko ditu Kontseiluaren erabakia. Alabaina, azpimarratu nahi nuke hizkuntza gutxituak ezagutzeko nahikaria azkarra dugula eta gogoia dugula erantzun egokia emateko eskaera sozialari», azpimarratu zuen Formakuntza Profesionalako ministroak.

Hizkuntza gutxituen ikerketa talde parlamentarioko 77 kideen aburuz, berriz, Konstituzioaren aldatzea beharrezkoa izanen da. Taldeko lehendakariak adierazi zuenez, hizkuntza gutxituak babestu eta zaindu behar dira, ondareko altxor garrantzitsuak baitira. Taldeko kideak bilduko direla laster gaineratu zuen eta galdeginen diote lehen ministroari bigarren artikulua aldatzea, hizkuntza gutxituak sarrazteko. «Ez da borroka erraza izanen baina beharrezkoa izanen da», gaineratu zuen.

Irizpideak

Kontseiluaren eta Carcassoneren argudioak

■ Frantziak onartu 39 artikuluk arazorik pausatzen ez badute ere, sarreraren ageri diren bi printzipiozko oharak zalantzan jarri ditu egitura juridikoak. Guy Carcassonek lege-gizonak beste azterketa bat egin zuen, Frantziako Gobernuak eskatu txostenean.

Hizkuntza gutxituan mintzatzeko eskubidea • Itunaren sarrerak dio hizkuntza gutxituak mintzatzeko bizi publikoan zein pribatuan eskubide ukaezina dela. Kontseiluaren arabera, neurri hori Konstituzioaren bigarren artikuluen aurka doa, eskubideak emanez frantsesa ez den hizkuntza bati.

Hizkuntz taldearen eskubidea • Kon-

tseilu Konstituzionalaren bigarren arazoa da Eurokartak eskubide bereziak emanen dizkiela hizkuntza gutxituen hiztunei, eremu geografiko berezitan. «Neurri hori Errepublikaren zatiezintasunaren aurka doa, baita legearen aurreko berdintasunaren aurka», azaldu zuen Kontseiluak.

Guy Carcassoneren ikusmoldea • Parisiko unibertsitarioak Gobernuaren tzentzako txostenaren arabera, berriz, sarrerak ez du inolako arazorik pausatzen. «Hitzaurrea ez da lege bat, baizik eta itunaren zergatiak adierazteko testu bat». Ondorioz, ez baitu inolako agindurik ematen, artikulua akonstituzionalak lirateke, baina ez

konstituzionalaren aurkako. Gainera, 7. artikulua zehazten ditu Itunaren helburu eta printzipioak: «Ez da inolaz ere aipatzen eskubide ukaezinak eta Estatu bakoitzak hautatzen du nahi duen markoa». Gainera, bizi publikoa aipatzen delarik, bizi publikoa irakurri behar zela gaineratu zuen Carcassonek. Beste ohar luzea egin zuen taldeen eskubideak zehazteko. «Frantzia bat da, bere populua bat da eta oinarritzko legeak zaintzen dute printzipio hori», zioen. Taldeen nozioa baztertze-ko, Carcassonek proposatu zuen artikulua bat gehitzea erranez: «taldea da gizabanakoen gehiketa eta ez entitate berezia».